

HACCP voor Bonda geen probleem

Vervolg van pagina 3

ton per jaar de marktleider in vochtrijke bijproducten uit de graanverwerkende industrie.

Zo verwerkt Bonda driekwart van alle bierbostel en tarwezetmeel in Nederland. De bostel wordt met behulp van speciale vlijzelmengvoerwagens rechtstreeks van de brouwerij naar de boerderij getransporteerd. Soms al op de brouwerij kunnen op verzoek zout, mineralen, geplette tarwe of bietenpulp door de bostel worden gemengd. Dat gebeurt om de voederwaarde verder te verbeteren, maar ook om vocht te binden en voederwaardeverlies te minimaliseren.

Geringe risico's

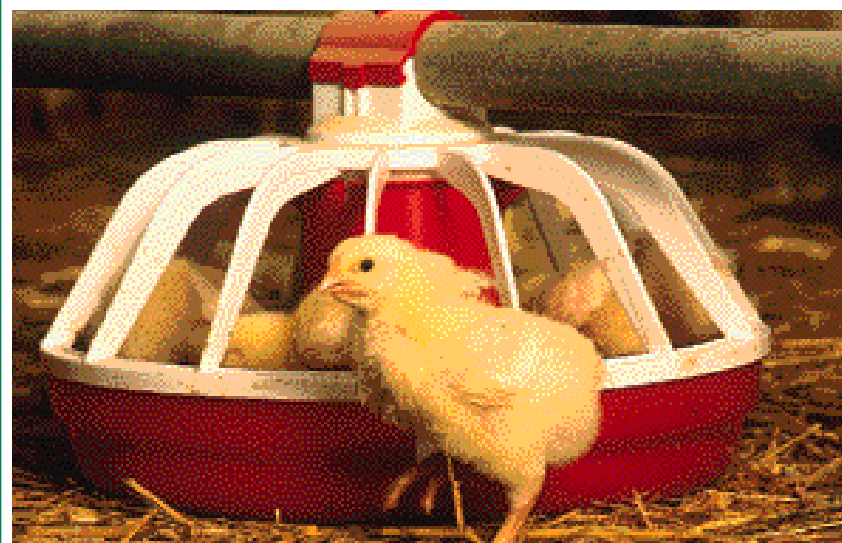
Bierbostel en tarwezetmeel behoren tot de eerste generatie vochtrijke bijproducten. "Wij zijn al in 1929 op verzoek van de Amstel-bierbrouwerij begonnen bierbostel nat af te zetten. Met bierbostel en tarwezetmeel kan niet veel misgaan," vertelt De Koning. "Het risico van microbacteriële verontreiniging is bij vochtrijke producten gering. De producten zijn zelfconserve-rend. Dat wil zeggen dat koolhydraten door melkzuurbacteriën worden omgezet in organische zuren. Vochtrijke producten zijn zo zuur (een PH-graad van minder dan 4,5) dat er nauwelijks iets in kan overleven."

"Ook het risico van ongewenste stoffen is zeer beperkt," aldus De Koning. "De levensmiddelenindustrie is al veel langer bezig met HACCP. Men heeft scherpe ingangscriteria op ongewenste stoffen. De productie vindt bovendien plaats in gesloten systemen en de productieprocessen zijn natuurlijk. Er worden weinig hulpstoffen gebruikt."

De Koning: "Wij controleren onze toeleveranciers diverse malen per jaar. We praten dan open met elkaar over hun processing en over mogelijke verbeter-

Versterking beheersing salmonella in pluimveevoeders

Vanaf 1997 zijn in het kader van diverse 'Plannen van aanpak salmonella' in de pluimveesectoren afspraken gemaakt over de beheersing van salmonella in pluimveevoeders. Gestart is met de pluimveevleessector. Omdat de gestelde doelen nog niet kunnen worden bereikt, is besloten tot een versterking van de aanpak. Dit gebeurt zowel in de diervoedersector als in de overige schakels van de pluimveevleessector.

Wat betreft de diervoeders is onder meer besloten tot een aanscherping van de norm voor vleeskuikenvoeders, typering van alle salmonella-positieve monsters en een verscherpte HACCP-aanpak in voedermiddelen (inclusief analyseverplichtingen). Wat betreft de totale aanpak in de pluimveevleeskolom wordt uiteindelijk gestreefd naar een besmettingspercentage van nul in het eindproduct, het pluimveevlees.

punten. Daarbij wordt ook gekeken naar de verslagen van hun eigen processingonderzoek."

Transport

Aan Bonda is verder vooral de taak ervoor te zorgen dat er in de opslag en bij het transport niets fout kan gaan. Om risico's te mijden vervoeren de vlijzelmengvoerwagens alleen bierbostel. De tankwagens rijden ook uitsluitend met veevoederproducten. "Alle wagens krijgen minimaal eens per drie

weken een grote reinigingsbeurt. En als er producten zijn vervoerd die een potentieel risico zijn, is directe reiniging na vervoer verplicht. Wij hebben een stevig kwaliteitsimago. Dat willen we graag zo houden. Om diezelfde reden mogen leveranciers van plantaardige vetten die geen 'GMP vet'-erkenning hebben, niet meer leveren."

C O L O F O N
Feedback is een kwartaaluitgave van het Productschap Diervoeder voor de diervoedersector en zijn omgeving

Samenstelling en productie:
Productschap Diervoeder
PR Land- en Tuinbouw b.v.,
Zoetermeer

Vormgeving:
Vincent Schepman

Fotografie en illustraties:
Marcel Bekken
Bert Janssen
Tom Kroeze
Hans Sas
Twan Wiermans

Drukwerk:
Joh. Enschedé Amsterdam BV

Correspondentieadres:
Productschap Diervoeder
Postbus 29739
2502 LS Den Haag
Tel. (070) 370 87 08
Fax (070) 370 82 90
E-mail: pdv@hpa.agro.nl
Internet: www.pdv.nl

Nieuwe brochures transport, biotechnologie

Het Productschap Diervoeder heeft onlangs twee nieuwe brochures uitgebracht:

- Kwaliteitsgarantie transport diervoeders (beschikbaar in Nederlands, Engels, Frans en Duits)
- Moderne biotechnologie en diervoeders (Nederlands en Engels).

De brochures kunnen, onder vermelding van titel, aantal en talenversie, bij het productschap worden besteld per fax of e-mail (zie colofon). Ze worden tegen een vergoeding toegezonden. De brochures kunnen ook worden ingezien op de website www.pdv.nl

feedback

Nieuwsbrief van het Productschap Diervoeder - uitgave december 2000

Productschap zet koers voor komende vijf jaar uit

PDV hét platform in de diervoederketen

Het Productschap Diervoeder (PDV) heeft onlangs het beleid voor de komende vijf jaar vastgesteld. Het PDV blijft de verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschappelijke sectoraangelegenheden, in het bijzonder voor die met betrekking tot kwaliteit, onderzoek en arbeid. Het beleidsplan stelt vast dat het productschap allereerst hét platform voor alle schakels in de diervoederketen is. Behalve als uitvoerder van het keten kwaliteitsmanagement, presenteert het PDV zich voorts als kennis- en informatiecentrum. Bovendien wenst het productschap nadrukkelijk medeverantwoordelijk te blijven voor de uitvoering van de EG-medebewindsregelingen voor de Nederlandse diervoedersector.

Kwaliteit en voerbaarheid

De komende jaren zal het Productschap Diervoeder zich blijven inzetten voor het door de samenleving gewenste kwaliteitsniveau binnen de diervoedersector. Uitgangspunt daarbij is de veiligheid van de levensmiddelen voor de consument. Het productschap draagt dit uitgangspunt daarom uit onder het motto 'Feed for Food'. Het schap zal kwaliteitsvoorwaarden

Uitgangspunt is de veiligheid van de levensmiddelen voor de consument

voor de sector opstellen waarvoor brede steun bestaat, zoals de GMP/HACCP-regeling voor de diervoedersector. Bovendien stemt het productschap het kwaliteitsbeleid af met de vervolgschakels in de dierlijke productieketen. Tevens organiseert het PDV ondersteunende activiteiten voor de diervoederbedrijven, zoals het initiëren en uitvoeren van risicoanalyses, uniformeren van voederwaardering (Centraal Veevoederbureau) en het houden van interlaboratoriumonderzoek (KDLL). Verder streeft het productschap naar internationale overeenstemming over de kwaliteitssystemen en -eisen aan diervoeders. Zo pleit het PDV voor Europese navolging van de met HACCP-principes uitgebreide Nederlandse GMP-kwaliteitsregeling voor de diervoedersector.

Onderzoek

Het productschap continueert de komende jaren de financiering van gemeenschappelijk veevoedkundig onderzoek en wel met meer dan 2,5 miljoen gulden per jaar. Het streven is meer samen te werken met andere productschappen en buitenlandse onderzoeksinstellingen. Vooral de thema's 'Voeding en welzijn' en 'Voeding en diergezondheid' vormen de speerpunten van het onderzoeksbeleid de komende jaren, naast aandacht voor de thema's 'Voeding en kwaliteit' en 'Voeding en milieu'.

Milieu: mest en ammoniak

Op het gebied van mest en ammoniak zet het PDV een stap terug. Het speelt niet langer een rol in de beleidsontwikkeling op dit onderdeel. Het onderzoek naar mogelijkheden om via het voer de mineralenbelasting te verminderen, wordt geleidelijk afgebouwd. Er bestaat namelijk voldoende zicht op de technische mogelijkheden op dit terrein. Tot 2004 is wel van belang het programma bevordering mestafzet (BMA). Belangrijke speerpunten daarbij zijn vooral certificering van dierlijke mest, bevordering van mestexport en milieu- en ruimtelijke ordeningsaspecten bij mestverwerking. Bovendien vormt het BMA

een expertisecentrum. De BMA-programmaonderdelen worden in de komende jaren zelfstandig en dienen door de belanghebbende partijen overgenomen te worden.

Arbeid

Voor het PDV blijft het stimuleren en ondersteunen van scholing van werknemers in de diervoedersector

Vervolg op pagina 2 >

De diervoedersector staat aan de basis van de voedselketen voor de consument. Onder het motto 'Feed for Food' werkt het Productschap Diervoeder daarom permanent aan het optimaliseren van het kwaliteitsbeleid van de diervoedersector, de samenwerking in de keten en de communicatie met de omgeving.

Buitenland schrikt van snelle HACCP-aanpak Nederland

De introductie van HACCP in de GMP-kwaliteitsborgingsregeling heeft wereldwijd gevolgen voor producenten van en handelaren in diervoedergrondstoffen. Driekwart van alle grondstoffen komt namelijk uit het buitenland.

Gert-Jan van Noortwijk

"Voor bedrijven die al een GMP-erkenning hadden is de invoering van GMP+ een kleine stap. Maar vele andere bedrijven moeten hun bedrijfsvoering flink aanpassen," vertelt Gert-Jan van Noortwijk. Van Noortwijk is sinds een half jaar voorzitter van de Koninklijke Vereniging Het Comité van Graanhandelaren. Het Comité (125 leden) is de brancheorganisatie van handelaren,

producenten en verwerkers van granen en andere diervoedergrondstoffen. Onder de laatste vallen bijproducten van de levensmiddelenindustrie, zoals sojaschroot, palmschilfers, kokoschilfers, maïsglutenvoermeel en citruspulp. Bij het merendeel van de bedrijven die producten voor menselijke consumptie maken, vielen deze bijproducten nog niet onder het HACCP-regime.

Noodzaak

"Het Comité vindt het noodzakelijk dat er een GMP+HACCP-systeem komt," benadrukt Van Noortwijk. "GMP+ is de juiste oplossing om het risico van besmetting met ongewenste stoffen zo klein mogelijk en beheersbaar te maken. Door toepassing van de HACCP-systematiek is de kans daarop tot een minimum teruggebracht. Als een product dan toch nog besmet of onveilig blijkt, weet je precies wat er is gebeurd en waar het probleem vandaan komt. Maar of een buitenlandse fabrikant voor bijproducten HACCP de moeite waard vindt, hangt onder andere af van de vraag hoe belangrijk dat bijproduct is ten opzichte van het hoofdproduct en hoe het bijproduct vermarkt kan worden. Is het product veel waard? Of weinig? Het is bijvoorbeeld mogelijk dat men het gewoon verkoopt in een land dat niet zulke hoge eisen stelt."

Het Comité heeft dan ook in het buitenland veel werk moeten verrichten om HACCP en GMP geaccepteerd te krijgen. "Het belang van extra borging van de kwaliteit van diervoedergrondstoffen is inmiddels doorgedrongen," constateert Van Noortwijk. Voor de Nederlandse grondstoffenimporteur is borging door de oorspron-

kelijke leverancier van het bijproduct cruciaal. Zonder die borging is handel nauwelijks mogelijk. Bijproducten, vaak afkomstig van meerdere leveranciers, worden soms in grote zeeschepen naar Rotterdam vervoerd en onderweg verhandeld. "Op de borging door de oorspronkelijke leverancier moet daarom worden toegezien door internationaal geaccrediteerde en dus onafhankelijke ondernemingen. Wanneer alle afzonderlijke afnemers dat zouden moeten doen, leidt dat tot veel extra kosten. Er moet dus centraal iets worden geregeld," aldus Van Noortwijk.

Te voortvarend

Alle buitenlandse toeleveranciers die aan Nederland leveren, worden geacht per 1 juli 2001 te werken volgens principes analoog aan GMP+HACCP. Deze doelstelling is volgens Van Noortwijk echter te ambitieus en zou Nederlandse bedrijven in een moeilijke positie kunnen brengen. Van Noortwijk: "Er wordt in het buitenland met verbazing gekeken naar de voortvarendheid van Nederland. In de meeste lidstaten van de EU wordt dit gezien als een solistische actie. Men had het daar liever Europees geregeld. Ook wij hadden dat overigens veel liever gezien. Deelname aan GMP+ is nu namelijk verplicht vrijwillig. Je hoeft niet mee te doen, maar wie niet meedoet,

HACCP voor Bonda geen probleem

De invoering van HACCP in de diervoedersector is in volle gang. De consequenties van invoering van 'GMP+' (met de plus van HACCP) verschilt per soort diervoederbedrijf. Voor Bonda, een bedrijf dat gespecialiseerd is in de verkoop van vochtrijke bijproducten zoals bierbostel, zijn de gevolgen beperkt. Het proces bij Bonda bevat namelijk relatief weinig kritische punten. Zo worden vanoudsher aan de grondstoffen reeds hoge kwaliteitseisen gesteld.

"Eigenlijk verandert er dus voor ons niet zoveel door de introductie van HACCP in de kwaliteitsborging. In de meeste gevallen is het voor ons niet veel meer dan het aanscherpen van

detailpunten in een protocol. Wij hebben namelijk al veel langer bedrijfs- en productspecifieke kwaliteitsprocedures, ook met onze toeleveranciers." Aldus Erik de Koning, manager marketing en technical services van Bonda. Het van origine Leidse diervoederbedrijf vermarkt vochtrijke voeders voor varkens en rundvee. Hoofdproducten zijn bierbostel, restproduct van de bierbrouwerij en tarwezetmeel.

Vijzelmengvoerwagens

"Wij zitten in een zeer specifieke markt," benadrukt De Koning. "De markt voor vochtrijke bijproducten is aanbodgestuurd. Een brouwerij moet iedere dag van zijn bierbostel af, anders loopt het productieproces vast. Je moet zo dicht mogelijk bij je toeleveranciers zitten." Bonda heeft daarom vestigingen in Den Bosch, Zoeterwoude en Groenlo,

Erik de Koning

dichtbij de grootste brouwerijen. In silo's op het terrein in Den Bosch wordt ook het tarwezetmeel opgeslagen dat per eigen schip wordt aangevoerd van graanverwerkers in Bergen op Zoom en Sas van Gent. Bonda is met een afzet van 800.000

[Vervolg op pagina 4 >](#)

valt automatisch af als leverancier." Het gevaar bestaat nu dat Nederlandse handelsbedrijven al beperkt worden in hun inkoopmogelijkheden. Zij mogen uitsluitend diervoedergrondstoffen

kopen van leveranciers die een GMP-erkenning hebben of meedoen aan een gelijkwaardig systeem of die een leveranciersverklaring hebben ondertekend. Op de naleving wordt toegezien door

de Keuringsdienst Diervoedersector (KDD). Bij buitenlandse leveranciers is controle hierop nu nog onmogelijk. Zij hoeven zichzelf derhalve geen beperkingen op te leggen.

Te korte termijn

Van Noortwijk, die zelf makelaar in granen is, vindt ook de termijn voor invoering van HACCP in GMP te kort. "Door GMP+ wordt de verantwoordelijkheid verlegd van de diervoederfabrikant naar de importeur van grondstoffen. Er is daarbij wat al te gemakkelijk heengestapt over het feit dat buitenlandse leveranciers zich moeten aanpassen aan de Nederlandse wensen. Die leveranciers moeten daartoe wel eerst zelf procedures opstellen voor fabricage, opslag, bewaring en transport van de diervoedergrondstoffen." Ter illustratie wijst de voorzitter van Het Comité naar Frankrijk, de belangrijkste leverancier van veevoedergraan. "De Franse federatie van graancoöperaties is al anderhalf jaar bezig met de beschrijving van dergelijke procedures. Ze verwachten dat pas in 2002 afgerond te hebben."

Van Noortwijk: "Dat wil echter niet zeggen dat wanneer een bedrijf niet tijdig kan leveren volgens de HACCP-principes, het een slechte kwaliteit product levert. Het zegt alleen dat een bedrijf die kwaliteit niet met de HACCP-systematiek kan borgen."

PDV hét platform in diervoederketen

[Vervolg van pagina 1](#)

een speerpunt. Deze scholing is gericht op het op peil houden van de kennis van de mensen in een snel veranderende omgeving. Daarnaast moet zij bijdragen aan het vergroten van de veranderingsgezindheid van mensen met betrekking tot het werken in teams, het coachend leidinggeven en het snel reageren op veranderende wensen uit de omgeving van de diervoedersector.

Informatievoorziening en communicatie

Moderne vormen van informatieverstrekking nemen in belang toe. Het productschap zal het huidige infor-

mationssysteem ombouwen tot een informatienetwerk waarin de website (www.pdv.nl) een cruciale rol zal spelen. Zo zal dit informatienetwerk onder meer bestaan uit alle wettelijke en kwaliteitsregelingen, een databank met geregistreerde en GMP-erkende bedrijven, een Early Warning System, een databank ongewenste stoffen en de veevoedertabel van het Centraal Veevoederbureau. Bovendien wordt het communicatieprogramma van het PDV gecontinueerd. Doel is met alle belanghebbenden – in de keten van diervoeder en dierlijke productie en afzet en in de politiek, overheid, maatschappelijke organisaties en media – adequaat te communiceren over vooral de activiteiten met betrekking tot het thema diervoederkwaliteit en voedselveiligheid.

Voedselveiligheid

Er moet blijkbaar eerst iets misgaan voordat er maatregelen worden genomen op het terrein van voedselveiligheid. De BSE-berichten uit Frankrijk en Duitsland maken dat weer eens pijnlijk duidelijk. Zeker in Duitsland moet die klap hard zijn aangekomen. Dat land ging jarenlang prat op de BSE-vrije status en afdoende maatregelen. Zelfgenoegzaamheid en zelfvervolgzaamheid in kwesties van voedselveiligheid zijn te allen tijde misplaatst. Bij voedselveiligheid past geen leunstoel.

Het BSE-geval in Eibergen onlangs toont andermaal aan dat Nederland niet 'BSE-vrij' kan worden genoemd en dat betekent: meer maatregelen nemen. Daartoe behoort onder andere ook een heldere politieke eindverantwoordelijkheid voor de voedselveiligheid. Wat nodig is, is een gestructureerde ontvlechting van verantwoordelijkheden in de voedselcontrole. Ik heb daarop in de talrijke debatten over voedselveiligheid in de Kamer herhaaldelijk gehamerd. De taakverdeling tussen LNV en VWS is nog steeds te onduidelijk. De organisatie van de controle, een overheidstaak, steekt niet goed in elkaar. De taakafbakening die op papier helder lijkt, blijkt in de praktijk niet te werken. Ik ben van mening dat VWS het coördinerende ministerie moet zijn: dat gaat over de volksgezondheid.

Maar ook aan de rol van het bedrijfsleven is nog veel te verbeteren. Zo laat het normbesef met betrekking tot de veiligheid van het product nog steeds te wensen over. Een schrijnend voorbeeld is de illegale dumping van kadavers, omdat destructie te duur is. Kadavers vormen een bron voor de verspreiding van ziekten. Opcenoten op het diervoeder zouden de destructiekosten kunnen drukken en daarmee het probleem van kadaverdumping kunnen oplossen. Diervoeder moet in probleemgevallen veel meer worden ingezet als een sturend instrument. Diervoeder is niet alleen van cruciaal belang voor de voedselkwaliteit en de voedselveiligheid, maar ook voor de kwaliteit van de keten als geheel.

In zaken als voedselveiligheid is permanente waakzaamheid geboden. Overal. Een te afwachtende houding van verantwoordelijke organisaties is ongewenst en werkt contra-productief. Zo'n houding wekt gemakkelijk de indruk van nonchalance. Elk productschap heeft de taak problemen vroegtijdig te onderkennen en maatregelen te treffen die passen binnen de eigen verantwoordelijkheid. Dit is in het verleden niet altijd op tijd gebeurd. Natuurlijk zijn we vooruitlopend op de Kaderwet Diervoeder op de goede weg, maar we

zijn er bij lange na nog niet. Verdere, concrete actie is noodzakelijk, zoals het instellen van een absoluut verbod op diervoeder. Maar bovenal: het is hoog tijd dat een scherper kwaliteitsbesef in de gehele keten en bij de overheid gemeengoed wordt.

Harm Evert Waalkens
Woordvoerder Landbouw Tweede Kamerfractie PvdA